

JURIDISKA FAKULTETEN

vid Lunds universitet

Ella Frieman

Låsta dörrar, öppna fönster

– En analys om hur enskilt åtal kan användas för
att kringgå kontaktförbud

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet

15 högskolepoäng

Handledare: Karol Nowak

Termin: VT24

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Syfte & frågeställning	6
1.3 Avgränsningar	6
1.4 Metod och material	6
1.5 Forskningsläge	8
1.6 Disposition.....	8
2 ENSKILT ÅTAL	9
2.1 Innebörd.....	9
2.2 Historisk utveckling	10
2.3 För- och nackdelar med enskilt åtal	11
2.4 Komparativ jämförelse med övriga Norden	13
2.4.1 Norge.....	13
2.4.2 Danmark.....	14
2.4.3 Finland	14
2.4.4 Slutsats	14
3 KONTAKTFÖRBUD	15
3.1 Bakgrund.....	15
3.2 Innebörd.....	16
4 PROBLEMATIKEN?	21
5 ANALYS	23
5.1 Diskussion	23
5.2 Slutsats	26
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	27

Summary

Men's violence against women is a big problem in society and despite efforts to solve the problem it persists. A restraining order is one of several options available in case of domestic violence and is used mainly to protect women from men. The legislation concerning restraining orders is not without fault since there are ways to circumvent them. Recently a problem has been brought to light where private prosecution is being used to harass people even if they have restraining orders.

Private prosecution is an option for individuals to start a criminal process on their own, either through primary prosecution rights or as an alternative when the prosecutor has decided to withdraw charges. The possibility has existed for a long time in the Swedish justice system and been up for discussion many times during different legislation processes and gone through changes. The essay explores the background and purpose of the right to private prosecution and why it still exists and the arguments for and against it. Other Nordic countries have their own versions of private prosecution but not to the same extent as Sweden. Norway has recently removed the possibility since it was considered outdated and gave too much power to individuals.

The focus of the essay is on restraining orders and private prosecution and how private prosecution can be used to circumvent restraining orders. In the analysis it is highlighted that this loophole is a problem and that attempts at solving it has been done in practice by dismissing an action as manifestly unfounded and therefore not issuing an indictment. However, this is not a good enough solution since some actions cannot be dismissed this way and lead to hearings where a person who has a restraining order must meet the person the order is issued against. A different solution must be found.

As the main point in the essay, it is suggested that private prosecution should be phased out since its purpose as a controlling function can be fulfilled using other methods that are just as good. Other suggestions that are discussed is adding a new type of restraining order which includes contact through gov-

ernment agencies or adding a requirement of probable cause when using private prosecution, but these suggestions are not optimal for effectivity and rule of law reasons.

Sammanfattning

Mäns våld mot kvinnor är ett stort problem i dagens samhälle och trots många försök att få bukt med problemet kvarstår det ännu. Kontaktförbud är en av många åtgärder som finns till hands vid våld i nära relation och har sin främsta användning i att skydda kvinnor ifrån män. Regleringen om kontaktförbud är inte felfri då det finns sätt att kringgå dem. Nyligen har ett problem uppmärksamrats där enskilt åtal används för att fortsätta trakassera personer med kontaktförbud.

Enskilt åtal är en möjlighet för enskilda att själva driva åtal, antingen genom primär åtalsrätt eller som alternativ när åklagaren har lagt ner åtal. Möjligheten har funnits länge i svensk rätt och diskuterats mycket i olika lagstiftningsförfaranden samt genomgått förändringar. Uppsatsen utforskar bakgrunden och syftet med regleringen och varför den finns kvar samt de argument som finns för och emot det. Andra nordiska länder har egna versioner av enskilt åtal men inte i samma utsträckning som Sverige. Norge har nyligen avskaffat det då det ansågs föråldrat och gav för mycket makt till enskilda.

Uppsatsens fokus ligger på kontaktförbud och enskilt åtal samt hur enskilt åtal kan användas för att kringgå kontaktförbud. I analysen framhålls att detta kryphål som finns är ett problem och det har till viss del försökt lösas i praktiken genom att ogilla enskilda åtal som uppenbart ogrundade och därmed inte utfärda stämning. Detta är dock inte en tillräcklig lösning då vissa åtal inte kan ogillas och leder till förhandling där part som har kontaktförbud tvingas möta den som den har förbudet mot. Därför måste en annan lösning tas fram.

Som främsta förslag föreslås att enskilt åtal bör avvecklas då dess syfte som kontrollfunktion kan uppfyllas genom andra metoder som är fullgoda. Andra förslag som diskuteras är att införa en ny form av kontaktförbud som innefattar myndighetskontakt eller införa ett krav på sannolika skäl vid enskilt åtal men dessa förslag anses inte vara optimala på grund av effektivitet och rätts-säkerhet.

Förkortningar

BrB	Brottsbalken (1962:700)
RB	Rättegångsbalken (1942:740)
Kontaktförbudslagen	Lag (1988:688) om kontaktförbud
JO	Justitieombudsmännen
SOU	Statens offentliga utredningar
EKMR	Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna
RåR	Riksåklagarens riktlinjer
Brå	Brottsförebyggande rådet

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Mäns våld mot kvinnor är ett stort problem i dagens samhälle och i skrivande stund (maj 2024) har hittills i år 11 kvinnor mördats och den misstänkte är en man de har eller har haft en relation med.¹ Detta kan jämföras med 2023 då 10 kvinnor mördades av partners/tidigare partners och tidigare år har antalet offer legat mellan 10–20 per år.² Detta visar att problemet har varit konstant genom åren och riskerar att bli mer utbredd trots att nya åtgärder införs kontinuerligt för att skydda kvinnor.

Kontaktförbud är en av åtgärderna som används för att skydda kvinnor från att bli trakasserade eller utsatta för brott och används ofta mot en före detta partner eller liknande. Kontaktförbud är dock inte ett heltäckande skydd mot att parterna kommer i kontakt. Göteborgsposten lyfte i en artikel nyligen fram ett problem som aktualiserar detta, nämligen att rättssystemet kan användas som verktyg för att kringgå kontaktförbud och fortsätta trakassera personer som tror sig vara skyddade.³ Detta kryphål undergräver kontaktförbudens syfte och leder till att rättssystemet missbrukas av enskilda och samhällets förtroende för systemet skadas. Min förhoppning med uppsatsen är att kunna belysa detta problem ur en juridisk synvinkel och bidra till en lösning för att förhindra att fler kvinnor trakasseras. I uppsatsen kommer jag att utgå ifrån att skyddspersonen⁴ är en kvinna och att förbudspersonen⁵ är en man. Detta då fokuset ligger på mäns våld mot kvinnor. Det är dock viktigt att påpeka att lagstiftningen är könsneutral i sin utformning och kan användas i alla situationer. Statistiken visar dock att majoriteten av alla kontaktförbud som utfärdas gäller mot en man för att skydda en kvinna (80 %).⁶

¹ Ibrahim, Hadeel och Moberg, Mimmi, 'Elva kvinnor misstänks ha mördats i år – stor manifestation i Linköping mot våldet'.

² Brå, Konstaterade fall av dödligt våld 2023, Tabell 3a.

³ Hilmersson, Erik, 'De lämnade männen – då blev hela deras liv en rättsprocess', Göteborgsposten, 21 februari 2024.

⁴ Den som ett kontaktförbud avses skydda.

⁵ Den som blivit ålagt kontaktförbud.

⁶ SOU 2024:13, s. 412.

1.2 Syfte & frågeställning

Fokuset under uppsatsen ligger på att undersöka problematiken med att enskilt åtal kan användas som ett verktyg för att fortsätta trakassera en person som har fått beslut om kontaktförbud och ämnar besvara följande frågeställning: Finns det möjlighet att hindra att enskilt åtal används för att kringgå kontaktförbud utan att individens rättigheter äventyras?

1.3 Avgränsningar

På grund av uppsatsens begränsade omfång har jag valt att avgränsa mig till att endast undersöka hur enskilt åtal kan användas som metod att trakassera någon genom rättsväsendet, men samma problem kan även uppstå vid civila stämningar i tvistemål och till viss mån falska polisanmälningar. Jag har även valt att endast undersöka svensk rätt och inte EU-rätt även om det finns liknande bestämmelser om europeisk skyddsorder, detta på grund av tidsbrist. När frågan gäller våld i nära relationer finns det ibland barn som berörs av frågan och de kan även användas av förbudspersonen som vapen mot skyddspersonen vilket gör att ett barnperspektiv hade varit intressant att inkludera, men på grund av att det begränsade omfånget kommer det inte att tas upp i uppsatsen. I den komparativa delen har jag avgränsat mig till att endast studera andra nordiska länders reglering då deras lagar har liknande kultur och ursprung som Sverige vilket gör dem mest relevanta. Om mer tid hade funnits hade de nordiska ländernas regleringar kunnat studerats mer utförligt och även andra länders reglering i ämnet. Fokuset kommer ligga på situationen då skyddspersonen är en kvinna och förbudspersonen en man. Självklart finns även andra situationer som kan omfattas av problematiken såsom samkönade relationer eller fall där en man behövs skyddas från en kvinna, men dessa faller utanför uppsatsens fokus och kommer därför inte att tas upp.

1.4 Metod och material

Uppsatsen utgår ifrån en rättsdogmatisk metod med rättsanalytiska inslag. Rättsdogmatisk metod används för att fastställa och systematisera gällande

rätt genom att undersöka rättskällorna.⁷ De rättskällor som åsyftas är de allmänt accepterade, det vill säga lag, praxis, lagförarbeten och doktrin.⁸ Den rättsdogmatiska metoden tillämpas generellt och inte på enskilda fall vilket ger en bra överblick på rätten i sin helhet.⁹ De rättsanalytiska inslagen består av att mer material förutom de erkända rättskällorna diskuteras och tas in i analysen. Det innebär även att argumentationen som förs i analysen inte håller sig endast till gällande rätt och den naturliga utvecklingen från det, utan den gällande rätten analyseras utifrån ett brottsofferperspektiv och de lösningar på problemet som diskuteras utgår ifrån ett brottsofferperspektiv.¹⁰

Ett brottsofferperspektiv syftar till att analysera rätten utifrån brottsoffrets intressen och uppsatsen kommer undersöka om perspektivet har tagits i tillräckligt stort beaktande i den relevanta lagstiftningen. Brottsofferperspektiv är något som inte har historiska rötter utan det har tillkommit på senare tid vilket leder till att ett beaktande av detta under lagstiftningsförfarandet kan leda till nya insikter och ge värdefulla kunskaper som kan leda till att luckor i rättssystemet kan uppmärksammas.¹¹ Brottsofferperspektiv är viktigt för att ta hänsyn till brottsoffrets individuella rättigheter och inte endast när rättigheterna är sammankopplade med statens rättskipningsintresse eller som motsats till inskränkningar i gärningsmannens rättigheter.¹²

Uppsatsen kommer även ha komparativa inslag då andra nordiska länders rätt jämförs med svensk rätt i avsnittet om enskilt åtal. En komparativ metod syftar till att jämföra olika rättssystem för att få en djupare förståelse för det egna rättssystemet och kunna se det ur ett nytt perspektiv.¹³ Metoden används för att se hur länder med mycket liknande rättssystem har hanterat frågan och om lärdomar kan dras från detta.

⁷ Kleineman, s. 21.

⁸ Peczenik, s. 35.

⁹ Ibid, s. 33.

¹⁰ Sandgren, s. 53 f.

¹¹ Burman, s. 278.

¹² Ibid, s. 282.

¹³ Bogdan, s 15 f.

Som material kommer uppsatsen till stora delar använda sig av förarbeten till de relevanta lagarna för att utröna deras syfte och varför de har utformats på detta sätt samt vilka intressen som har tagits i beaktande. Uppsatsen kommer också använda sig av förarbeten som har diskuterat relevanta frågor men inte lett till lagstiftning för en mer utförlig bild. De större lagändringarna kommer att prioriteras. Uppsatsen kommer även undersöka viss praxis och doktrin för att nyansera frågan men med åtanke om doktrinen lägre ställning som rättskälla. Stor vikt kommer läggas på förarbetena men med beaktande av dess plats i rättskällehierarkin då tillgången på relevant praxis är knapphändig då mål gällande kontaktförbud sällan tas upp i domstol, och väldigt sällan i HD. Dessa typer av mål som hanterar kontaktförbud och enskilt åtal är förhållandevis nya typer av mål, vilket leder till att det finns få avgöranden och flertalet mål ligger under behandling hos domstolarna.

1.5 Forskningsläge

Flertalet författare har diskuterat enskilt åtal och dess funktion, framför allt Heuman som har forskat mycket om målsägande i allmänhet och har även en avhandling dedikerad till ämnet, men det är ingen som tidigare undersökt hur enskilt åtal interagerar med kontaktförbud då det verkar vara ett relativt nytt fenomen. Kontaktförbud har diskuterats mycket i förarbeten och andra skrivelser, framför allt utifrån dess effektivitet i att förhindra brott, men inte i förhållande till att förbudspersonen söker kontakt genom rättsväsendet och vilka konsekvenser det får för de utsatta kvinnorna.

1.6 Disposition

Uppsatsen inleds i kapitel 2 med att förklara enskilt åtals historiska bakgrund för att ge en förståelse hur det har utvecklats och syftet med enskilt åtal samt en kort komparativ del om övriga nordiska länders reglering. Undersökningen fortsätter sedan med att utveckla bakgrunden och syftet med kontaktförbud i kapitel 3 samt vad kontaktförbud innebär och vilka former som finns. I kapitel 4 tas upp hur dessa två funktioner interagerar med varandra och eventuell problematik. Till sist görs en analys med diskussion och avslutade slutsats i kapitel 5.

2 Enskilt åtal

2.1 Innebörd

Som huvudregel i det svenska rättssystemet är det åklagare som väcker åtal för brott. Detta gäller när brottet faller under allmänt åtal enligt 20:2 RB. Alla brott faller under allmänt åtal om inte annat är stadgat enligt 20:3 RB. En målsägande kan väcka enskilt åtal för brott som hör under allmänt åtal om målsägaren har angivit brottet till åtal och åklagaren har beslutat att lägga ner eller inte väcka åtal enligt 20:8 RB. Detta kallas för subsidiär åtalsrätt. I ett fåtal fall har målsägande rätt att väcka enskilt åtal direkt genom sin primära åtalsrätt, det är när det gäller ärekränkingsbrotten och falsk angivelse, se 5:5 BrB och 20:8 RB tredje stycket. En målsägande är enligt definitionen i 20:8 RB fjärde stycket den som ”mot vilken brott är begånget eller som därav blivit förnärad eller lidit skada.”. De restriktioner som finns för enskilt åtal är att det inte går att väcka enskilt åtal vare sig subsidiärt eller primärt för vissa brott som räknas upp i 20:10 RB, det är de brott som begåtts i tjänsten av statsråd, justitieråd, riksdagsombudsmännen, Justitiekanslern, domare och generaladvokat i EU-domstolen eller andra befattningshavare som står direkt under riksdagens jurisdiktion.

En åklagare har absolut åtalsplikt enligt 20:6 RB, men ska endast väcka åtal om det finns tillräckliga skäl att anta att den misstänkte kommer fällas, sannolika skäl räcker inte.¹⁴ När målsägande vill väcka enskilt åtal finns inte något krav på en viss misstänksgrad vilket kan utläsas e contrario då det inte nämns varken i förarbetena eller i lagtexten.

Om en åklagare har fattat ett beslut om att till exempel att lägga ner åtalet kan målsägande begära överprövning.¹⁵ Då avgör en överordnad åklagare om beslutet ska granskas vilket innebär att hen avgör om det finns ett berättigat intresse av att målet ska prövas. Denna möjlighet är inte reglerat i författning utan finns i riksåklagarens riktlinjer, men är enligt riksåklagaren en viktig

¹⁴ NJA II 1943 s. 258.

¹⁵ RåR 2013:1 s. 2.

funktion för att kunna säkerhetsställa rättssäkerheten och upprätthålla allmänhetens förtroende till rättsväsendet.¹⁶

En målsägande väcker enskilt åtal genom att lämna in en skriftlig stämning till tingsrätten och den ska innehålla uppgifter om den som är tilltalad, information om brottet, när och var brottet begicks, tillämpligt lagrum, bevis och enskilt anspråk samt vad som gör rätten behörig om det ej framgår. Dessa krav framgår av 47:1 RB och 47:2 RB. Om brottet faller under allmänt åtal ska beslut från åklagare om att inte väcka åtal också bifogas enligt 42:2 RB fjärde stycket. En stämning kan avvisas enligt 47:4 RB om stämningen inte uppfyller kraven eller om målsäganden föreläggs att rätta till brister i stämningen och ej gör det i tid. Om ansökan inte avvisas ska stämning utfärdas av rätten. Undantag finns om det saknas laga skäl för åtalet eller om det är uppenbart ogrundat enligt 47:5 RB.

Målsägande kan yrka på olika tvångsmedel när åtal har väckts, se 24:17 RB (häktning), 25:3 RB (reseförbud), 26:2 RB (kvarstad), 27:5 RB (beslag), 28:4 RB (husrannsakan) och 28:10d RB (genomsökning på distans). Detta innebär att målsägande kan yrka på olika tvångsmedel när denne väckt enskilt åtal då den intar rollen som åklagare och har rätt till samma tvångsmedel som åklagaren vilket ofta är mycket ingripande åtgärder.

2.2 Historisk utveckling

I 1734 års lag var det tvärtom och det allmänna åtalet var subsidiärt till det enskilda åtalet. Målsägande hade även åtalsplikt för grova brott och kunde bötfällas om han inte åtalade gärningsmannen. År 1864 blev även den allmänna åtalsrätten primär i den nya strafflagen.¹⁷ Detta gällde fram tills den nuvarande rättegångsbalken togs fram år 1974, vilket innebär att innan Rättegångsbalken tillkom så hade målsäganden och åklagare samma rätt till att väcka åtal. Det ändrades till att målsägande fick subsidiär åtalsrätt och får endast väcka åtal för brott som faller inom allmänt åtal om åklagaren lagt ner

¹⁶ RÅR 2013:1 s. 6.

¹⁷ Ekelöf, s. 59.

åtalet.¹⁸ I propositionen till rättegångsbalken diskuterades möjligheten att ta bort enskilt åtal helt och hållet, men det ansågs gå emot den dåvarande allmänna rättsuppfattningen. Ytterligare argument som togs upp var att enskilt åtal kunde ha en kontrollerande funktion gentemot åklagarna genom att se till att de fullgjorde sina skyldigheter att åtala för brott. Ett annat argument var att enskilt åtal gav målsägande möjlighet att inte bli fälld för falsk angivelse genom att själv kunna slutföra åtal som åklagaren lagt ner. Dock påpekades hur åklagarens möjlighet till en fullständig utredning leder till att allmänna åtal har högre möjlighet till framgång än en ett enskilt åtal från en ensam målsägande då denne inte har samma utredningsmöjligheter.¹⁹

2.3 För- och nackdelar med enskilt åtal

Åtalsrättskommittén kom i sitt betänkande 1976 fram till att subsidiär enskild åtalsrätt borde avskaffas och framförde som argument att den allmänna rättsuppfattningen har ändrats och inte längre är i linje med den uppfattningen som presenterades i propositionen för rättegångsbalken. Man ifrågasatte också upprättelsefunktionen som argument då den bygger på målsägandes rätt till vedergällning och har gamla historiska rötter. Vedergällning är dock inte enligt utredningen förenligt med den moderna straffrätten och straffens syfte. Därför ansåg kommittén inte att vedergällning var ett bra argument.²⁰ De tog även upp kontrollfunktionen och ifrågasatte om enskilt åtal är det mest effektiva sättet att kontrollera åklagarens arbete. De menade att det finns andra kontrollorgan som JO och JK samt även media som granskar åklagaren. Utredningen framhävde möjligheten för målsägande att begära överprövning av åklagarens beslut att lägga ner åtalet som ett bättre alternativ för kontrollfunktionen. Kommittén diskuterade även något som tidigare har framförts som ett argument för subsidiär åtalsrätt, vilket var att vid politiskt oroliga tider så kan åklagaren bli påverkad av makthavarna eller sympatisera med opinionen i sina beslut om när åtal ska väckas och då är det bra att målsägande kan föra åtalet framåt. Men även i sådana tider så finns samma kontrollfunktioner som tidigare nämnts tillgängliga, överprövning av beslut och extern

¹⁸ Prop. 1942:5 s. 290.

¹⁹ NJA II 1943 s. 263.

²⁰ SOU 1976:47 s. 332.

granskning.²¹ Utredningens betänkande ledde inte till någon lagändring i detta område då man i propositionen ansåg att subsidiär rätt till enskilt åtal borde kvarstå.²²

Vid flera lagändringar har det diskuterats om att ta bort möjligheten för subsidiärt enskilt åtal, men det främsta argumentet för att ha kvar alternativet har varit just den kontrollerande funktionen.²³ Den primära enskilda åtalsrätten ansågs berättigad utifrån både ett upprättelseperspektiv och utifrån att allmänhetens intresse för att dessa brott ska lagföras var svag.²⁴ I den senaste utredningen som gjordes 2013 undersöktes enskilt åtal på nytt och utredningen kom fram till att det borde behållas i samma format som tidigare. Samma argument för att behålla det som tidigare nämnts togs upp, men det nämndes också att vissa verksamma inom rättsväsendet tycker att enskilt åtal ska tas bort då det ofta används i chikanerande syfte, ogillas som uppenbart ogrundat och tar upp domstolens resurser i onödan. Utredningen uttryckte bekymmer över att pressen på åklagare kommer att öka om enskilt åtal tas bort och att åtalsprövningsreglerna skulle behöva ändras vilket skulle leda till högre arbetsbelastning för åklagarna. De kom fram till att det är bättre att behålla enskilt åtal.²⁵

Heuman har sammanställt många av de argument som har förts för och emot enskilt åtal i sin avhandling. Något som talar emot enskilt åtal är att målsägandes vedergällningsbegär gör att hen inte kan vara lika objektiv som en åklagare i frågan om åtal ska väckas. Målsägande kan också väcka åtal av illvillighet endast för att trakassera gärningsmannen. Dock är ansvarsbestämmelserna om falskt/obefogat åtal och rättegångskostnader tillräckligt avskräckande enligt processkommissionen för att förhindra åtal som förs i trakasserande syfte.²⁶ Som argument för enskilt åtal tar Heuman upp kontrollbehovet som nämnts ovan. Dock anser han att målsägande inte är en bra kontrollant på om åklagaren har gjort en riktig juridisk bedömning då målsägande

²¹ SOU 1976:47, s. 332 f.

²² Prop. 1981/82:41 s. 14.

²³ Ibid, s. 14.

²⁴ SOU 1976:47 s. 331.

²⁵ SOU 2013:17 s. 299 f.

²⁶ Heuman, s. 73 f.

oftast inte har de juridiska kunskaper som behövs.²⁷ Även här tas argumentet om politiskt oroliga tider som leder till risk för en pressad åklagare upp, men då påpekas att det finns också 20:10 RB som hindrar enskilt åtal mot högre tjänstemäns brott vilket urholkar detta argument då de högsta makthavarna isåfall är skyddade från kontrollfunktionen. Regeln motiveras med att dessa befattningar borde skyddas mot onödiga åtal och det räcker att JO är kontrollorgan.²⁸

Heuman tar upp en viktig punkt gällande enskilt åtal, nämligen att även om åtalet ogillas är det besvärligt för den enskilde att bli anklagad i en brottmålsprocess och han påpekar att det är viktigt att oskyldiga inte utsätts för den påfrestning som en rättegång innebär. Även om åtalet ogillas kan rykten och misstankar finnas kvar.²⁹

2.4 Komparativ jämförelse med övriga Norden

2.4.1 Norge

I Norge var det på tal redan år 1978 att avskaffa subsidiär åtalsrätt för enskilda då målen som väcktes genom enskilt åtal inte ledde till fällande dom och då ansågs vara en belastning både för det offentliga och för enskilda. Men allmänhetens tillit till rättsväsendet ansågs väga tyngre och subsidiär åtalsrätt behölls.³⁰ Norge avskaffade sedan möjligheten för enskilt åtal 2021. Argumenten som framfördes var att åtal borde vara en statlig angelägenhet och Påtalemyndigheten³¹ kan göra en tillfredsställande saklig och objektiv bedömning om det finns grund för åtal eller ej. Det ansågs även att ett sådant starkt maktmedel som åtal inte bör finnas till enskilda personers förfogande utan det borde vara begränsat till statens maktutövning. Departementet tog även upp möjligheterna till överprövning av åtalsbeslut och överklagande till Sivilombudsmannen som redan finns och menar att dessa utgör ett tillräckligt

²⁷ Heuman, s. 70.

²⁸ Ibid, s. 70.

²⁹ Ibid, s. 73 f.

³⁰ Prop. 146 L (2020–2021) 17.1.

³¹ Norges åklagarmyndighet.

bra skydd och uttryck för kontrollfunktionen. Ordningen med enskilt åtal ansågs utdaterad och inte i linje med de allmänna och grundläggande utgångspunkterna som finns i deras straffprocess. Departementet ansåg inte heller att det finns grund för påståendet att åklagarna skulle göra ett mer samvetsgrant arbete bara för att enskilt åtal finns som möjlighet, vilket är en del av kontrollfunktionen.³²

2.4.2 Danmark

Som huvudregel i dansk rätt är det Åklagarmyndigheten som har åtalsmonopol.³³ Brotten som faller under enskilt åtal som primära är vissa freds- och ärekränkingsbrott. Anledning till detta är att målsägande kan vilja att oförretten inte blir uppmärksammas och vill låta den passera i tystnad samt att det allmänna intresset av att åtala för ärekränkingsbrott är litet.³⁴ Det finns inte en möjlighet till subsidiärt åtal som i Sverige.

2.4.3 Finland

Finland har liknande reglering som i Sverige, målsägande har subsidiär åtalsrätt och kan endast väcka åtal om åklagaren har beslutat att lägga ner åtalet.³⁵ Däremot finns ingen primär åtalsrätt för en målsägande som vid ärekränkingsbrotten i Sverige och Danmark.

2.4.4 Slutsats

Sverige har en mer generös reglering än våra nordiska grannar, om än på olika sätt. I Danmark finns endast möjlighet till enskilt åtal vid ärekränkingsbrott och i Finland finns bara möjlighet till subsidiärt enskilt åtal medan i Norge har alla former av enskilt åtal avskaffats helt. De delar som stämmer överens är dock mycket lika.

³² Prop. 146 L (2020–2021) 17.1.

³³ Heuman s. 24.

³⁴ Betänkning nr. 1563 s. 169.

³⁵ Lag om rättegång i brottmål 1:14.

3 Kontaktförbud

3.1 Bakgrund

Kontaktförbud hette tidigare besöksförbud och tillkom år 1988 genom lag (1988:688) om besöksförbud. Dess huvudsakliga syfte var att skydda personer som förföljdes och trakasserades. Lagen infördes som en del i arbetet med att skydda kvinnor som blivit utsatta för brott.³⁶ När lagen tillkom var det ett sätt att komma åt beteenden som inte var kriminaliserade men som ändå kunde orsaka stort obehag hos skyddspersonerna och potentiellt även föranleda brott. Situationen som åsyftades var den att förbudspersonen hade utsatt skyddspersonen för brott, dömts för brottet och senare frigivits, och sen utsatte skyddspersonen för obehagligt beteende som inte var kriminaliserat.³⁷ Möjligheten att utfärda kontaktförbud utan att brott hade begåtts mot skyddspersonen skulle enligt förarbetena tillämpas mycket restriktivt.³⁸ 2003 tillkom särskilt utvidgat besöksförbud och besöksförbud avseende gemensam bostad för att utöka möjligheten till skydd.³⁹ Terminologin ändrades år 2011 till kontaktförbud istället för besöksförbud för ökad klarhet om vad förbudet innefattar då det inte endast rör sig om besök utan även andra sätt att ta kontakt, men det var endast en språklig ändring och ämnade inte att ändra tillämpningsområdet.⁴⁰ I samband med lagändringen utökades vad man särskilt skulle beakta då man nu även ska beakta om brott begåtts mot *någon annan persons* liv, hälsa, frid och frihet och inte bara mot just den personen som ansöker om kontaktförbudet.⁴¹ Möjligheten för elektronisk övervakning för kontroll av kontaktförbud tillkom genom denna lagändring för att bättre kunna kontrollera att kontaktförbud efterföljs och underlätta bevisföring vid överträdelser. Elektronisk övervakning var på tal även innan lagändringen men kunde inte införas då den teknik som fanns tillgänglig inte var tillräckligt utvecklad.⁴² Den senaste lagändringen kom 2021 och innebar att ringa fall av överträdelse

³⁶ Prop. 1987/88:137 s. 1.

³⁷ Ibid, s. 7.

³⁸ Ibid, s. 18.

³⁹ Prop. 2002/03:70 s. 26-29.

⁴⁰ Prop. 2010/11:45 s. 37.

⁴¹ Ibid, s. 36.

⁴² Ibid, s. 45 f.

av kontaktförbud som tidigare inte var straffbara nu blev straffrättsligt sanktionerade genom böter för att styrka allvarligheten även vid små överträdelser, detta skedde i samband med att böter togs bort ur straffskalan för överträdelser av normalgraden. Detta innebär att minimistraffet för överträdelser av normalgraden nu är 14 dagars fängelse.⁴³

3.2 Innebörd

Ett kontaktförbuds innebörd är enligt 1 § kontaktförbudslagen att en person förbjuds att söka kontakt på olika sätt med en annan person om det finns risk att förbudspersonen kommer att allvarligt trakassera, förfölja eller begå brott mot skyddspersonen. Exempel på vad kontakt kan innebära är att ringa, skicka brev, sms eller epost, ta kontakt via internet eller lämna meddelande till närstående till den som har ansökt om kontaktförbudet.⁴⁴ Förfölja innebär att söka kontakt med en person mot dess vilja upprepade gånger på ett sätt som är påträngande.⁴⁵ Allvarliga trakasserier kan vara aggressiva uttalanden, gester eller beteende ägnat att skrämja skyddspersonen genom att till exempel följa efter personen och besöka dess arbetsplats eller hem.⁴⁶ Ett oplanerat möte ingår inte i förbudet och kan inte leda till en överträdelse om inte förbudspersonen utnyttjar tillfället och söker kontakt.⁴⁷ Enligt fjärde stycket 1 § kontaktförbudslagen omfattas inte kontakter som med hänsyn till särskilda omständigheter är uppenbart befogade. Exempel på dessa typer av kontakter är om ett gemensamt barn akut insjuknar. Kontakten måste vara objektivt klart befogad.⁴⁸ Ett mejl med en påminnelse om en skuld ansågs inte som objektivt klart befogat i ett mål i Svea hovrätt vilket tyder på att bestämmelsen borde tolkas restriktivt.⁴⁹

Straffbestämmelserna finns i 24 § kontaktförbudslagen och innebär att om en person bryter mot kontaktförbudet kan den dömas till fängelse i högst ett år när det gäller vanligt kontaktförbud, och fängelse i högst två år när det gäller

⁴³ Prop. 2020/21:217 s 26 f.

⁴⁴ Prop. 2010/11:45 s. 37.

⁴⁵ Prop. 1987/88:137 s. 20.

⁴⁶ Ibid, s. 20.

⁴⁷ Ibid, s. 15.

⁴⁸ Ibid, s 42.

⁴⁹ Svea hovrätt B 2776–17.

kontaktförbud med villkor om elektronisk övervakning. I fall där överträdel- sen är att betraktas som ringa döms till böter. När ett kontaktförbud meddelas ska en proportionalitetsbedömning göras mellan skyddspersonens behov av skydd och inskränkningen i förbudspersonens rättigheter. Förhållanden som ska tas med i riskbedömningen är vilken karaktär brottet eller trakasserierna har, hur stor risken är för att förbudspersonen ska begå brott eller trakassera skyddspersonen, hur länge risken kommer finnas kvar och hur stora konsekvenser ett förbud kommer få för förbudspersonen och påverkan på hans rättigheter.⁵⁰

Om ett vanligt kontaktförbud inte kan anses ge tillräckligt med skydd kan åklagaren besluta om utvidgat kontaktförbud vilket regleras i 2 § kontaktförbudslagen. Detta skulle kunna vara när ett ordinärt kontaktförbud har överträtts.⁵¹ Då är förbudet inte endast knutet till skyddspersonen utan även till platser där personen ofta vistas, såsom skyddspersonens arbetsplats och bostad. Ett utvidgat kontaktförbud kan förenas med villkor om elektronisk övervakning, och om ett tidigare kontaktförbud har överträtts finns en presumtion för villkor om elektronisk övervakning. Om förbudspersonen överträder ett utvidgat kontaktförbud kan ett särskilt utvidgat kontaktförbud meddelas enligt 2 § andra stycket kontaktförbudslagen vilket innefattar ett ännu större geografiskt område. Då kan förbudet omfatta områden i anslutning till bostad, arbete och de andra platser som skyddspersonen vistas vid. Förbudet får inte omfatta ett större område än nödvändigt. Vid särskilt utvidgat kontaktförbud finns en presumtion för villkor om elektronisk övervakning och en proportionalitetsbedömning görs också i dessa fall.

Ett kontaktförbud ska meddelas för viss tid och i högst ett år enligt 4 § kontaktförbudslagen. Sedan kan ett ordinärt kontaktförbud förlängas med högst ett år i taget medan ett kontaktförbud med villkor om elektronisk övervakning får förlängas med högst tre månader i taget.

⁵⁰ 1 § Lag om kontaktförbud, Prop. 2010/11:45 s. 79.

⁵¹ Prop. 2017/18:81 s. 20.

Det går att ansöka om kontaktförbud mot någon man sammanbor med enligt 1a § kontaktförbudslagen. Då gäller förbudet också att uppehålla sig i gemensam bostad om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att förbudspersonen kommer begå brott mot skyddspersonens liv, hälsa, frihet eller frid. Även vanliga former av kontakt ingår i denna typ av förbud då det kan ses som en uppgradering av ett vanligt kontaktförbud. Det måste vid kontaktförbud avseende gemensam bostad finnas risk att brott begås mot skyddspersonen, det räcker inte med förföljelse eller trakasserier som inte är straffsanktionerade. Även i dessa fall görs en proportionalitetsbedömning mellan skyddspersonens behov av skydd och inskränkningen i förbudspersonens rättigheter. Skyddspersonen måste också i rimlig utsträckning medverka till att förbudspersonen får tillgång till sina personliga tillhörigheter som finns kvar i bostaden. Syftet med den här typen av kontaktförbud är att förhindra brott mot skyddspersonen och att hen ska få möjlighet att vidta nödvändiga åtgärder utan att vara pressad av en farlig situation. I stället för att den som är i fara ska behöva flytta på sig och byta bostad är det den som hotar som ska behöva flytta på sig. Åtgärderna som kan behöva vidtas kan vara att ansöka om skilsmässa, kvarsittanderätt eller hitta nytt boende.⁵² Ett kontaktförbud avseende gemensam bostad får meddelas för högst två månader och får endast förlängas om det finns särskilda skäl och då med högst två veckor i taget vilket regleras i 4 § tredje stycket kontaktförbudslagen.

3.3 SOU 2024:13

Nyligen kom en ny utredning om kontaktförbud, SOU 2024:13. Här föreslås ändringar som innebär större möjligheter att få kontaktförbud. Utredningen menar att tidigare brottslighet fortfarande ska beaktas som ett viktigt skäl för kontaktförbud, men det måste också finnas utrymme för att utfärda kontaktförbud även när det inte finns tidigare brottslighet. En individuell riskbedömning måste genomföras för varje fall. Enligt utredningen läggs i dagsläget allt för stort fokus på den eventuella tidigare brottsligheten. Man måste ta hänsyn till att många kvinnor som ansöker om kontaktförbud har tidigare varit i för-

⁵² Prop. 2002/03:70 s. 30 f.

hållande med mannen de ansöker om förbud mot och har då utsatts för brottsligt beteende men inte vågat anmäla eller accepterat det som en del i normaliseringen av våld vilket leder till att det inte finns lagförda brott men brott kan likväl ha begåtts.⁵³ Det är även viktigt att poängtera att kontaktförbud har ett brottspreventivt syfte, det är alltså inte menat som en reaktion på brott. Detta innebär att det måste kunna utfärdas även när tidigare brott inte föreligger för att förhindra framtida brott. Utredningen kritiserar de beslutsfattande instanserna för att ha lagt för mycket vikt vid förarbetsuttalandet om restriktivt användande av kontaktförbud utan tidigare brottslighet, speciellt efter lagändringen 2011 som syftade på att klargöra att tidigare brottslighet inte var ett krav, men lagändringen ledde inte till någon stor förändring i praktiken.⁵⁴

En lagändring som föreslås i utredningen är att kontaktförbud ska kunna utfärdas om det finns risk för otillbörlig övervakning. Otillbörlig övervakning syftar på att förbudspersonen använder GPS-teknik eller liknande för att kontrollera vart skyddspersonen befinner sig eller gör. Detta anses vara en nödvändig ändring då dessa tekniska möjligheter inte fanns när den ursprungliga lagen om besöksförbud tillkom och kunde därför inte omfattas av lagen men passar bra in på syftet.⁵⁵ Utredningen föreslår även att rätten till sammanträde som finns i 19 § kontaktförbudslagen inte längre skall vara en absolut rättighet då den är mer långtgående än den rättighet till rättvis rättegång som finns i EKMR artikel 6 och det finns ingen motivering till att den ska vara det. En ovillkorlig rätt kan leda till att rätten används som verktyg för att fortsätta ta kontakt som ett sätt att trakassera eller för att driva en obefogad ansökan om kontaktförbud vidare vilket båda är ett onödigt användande av domstolens resurser. I stället föreslås att sammanträde kan begäras av en part om det inte är uppenbart obehövligt. Detta förslag motsvarar Europadomstolens krav på reell och seriös tvist för att rätten till rättegång enligt EKMR artikel 6 ska vara tillämplig.⁵⁶

⁵³ SOU 2024:13 s. 154 f.

⁵⁴ Ibid, s. 189.

⁵⁵ Ibid, s. 169 ff.

⁵⁶ Ibid, s. 254 f.

Utredningen framhäver att dessa förslag till ändringar är en del av regeringens mål att öka jämställdheten och förhindra mäns våld mot kvinnor. Mycket av utredningen lägger fokus på brottspreventiva åtgärder vilket står väl i linje med tanken på att inte endast hantera våldets konsekvenser utan även förebygga det.⁵⁷

⁵⁷ SOU 2024:13 s. 412.

4 Problematiken?

Propositionen till lag om besöksförbud har i viss mån berört problematiken med att skyddspersonen och förbudspersonen fortfarande kan ha kontakt genom myndigheter när den diskuterar överklagande om beslut av kontaktförbud. Här tas upp att åklagaren bör föra skyddspersonens talan i rätten om förbudspersonen överklagar beslutet om kontaktförbud för att inte urholka kontaktförbudets syfte.⁵⁸ I 16 § kontaktförbudslagen fastställdes sedan att åklagaren måste föra skyddspersonens talan i rätten om skyddspersonen begär det och inte särskilda skäl talar emot det.

Hanna Larsson Rampe har i en debattartikel i Göteborgsposten föreslagit att införa kravet sannolika skäl för både åtal och stämning i tvistemål. Hon menar att då skulle domstolen kunna avvisa många av målen och inte behöva utfärda stämning mot skyddspersonen. Eftersom kravet sannolika skäl används i brottmål för häktning så är domstolarna vana att göra bedömningen och därför kommer förslaget inte kräva extra arbete enligt Rampe. Hon föreslår också att ansökningsavgiften ska dubblas om domstolen kommer fram till att det inte finns sannolika skäl för stämningen för att även ha ett ekonomiskt incitament att inte åtala i onödan.⁵⁹

Vissa domstolar är medvetna om problemet, och har i flera domskäl uttalat ”XX försöker använda domstolen för att trakassera YY. Det är inte något som en domstol bör bidra till.”⁶⁰ De använder sig av en lösning av problemet som finns i 47:5 RB som låter domstolen utfärda dom direkt genom att ogilla åtalet som uppenbart ogrundat och utfärdar då inte stämning mot skyddspersonen. Detta underlättar bördan på skyddspersonen något. En av kvinnorna som intervjuas i Göteborgspostens artikel kontaktade tingsrätten innan en förhandling och påtalade att hon hade kontaktförbud mot målsägande i fallet och inte ville vistas i samma rum, och fick då vara med på videolänk i stället vilket

⁵⁸ Prop. 1987/88:137 s. 30.

⁵⁹ Larsson Rampe, Hanna, 'Inför krav på "sannolika skäl" för att stoppa männens trakasserier', Göteborgsposten.

⁶⁰ Umeå tingsrätt, B 1915–23; Uppsala tingsrätt B 3996–23.

underlättade upplevelsen men innebar fortfarande en kontakt med förbuds-
personen.⁶¹

⁶¹ Hilmersson, *'De lämnade männen – då blev hela deras liv en rättsprocess'*, Göteborgs-
posten.

5 Analys

5.1 Diskussion

Lagstiftaren försöker kontinuerligt att förbättra kontaktförbud genom flertalet lagändringar som söker nya sätt uppfylla kontaktförbudens syfte. Flera olika sorters kontaktförbud finns idag och möjligheten till att få kontaktförbud underlättas genom varje lagändring som genomförs. Trots detta är mäns våld mot kvinnor ett stort problem som hela tiden tar nya former. Förslaget om att lägga till otillbörlig övervakning som riskfaktor när bedömning om kontaktförbud görs är ett uttryck för att lagstiftningen hela tiden måste moderniseras och följa samhällsutvecklingen för att adekvat kunna skydda kvinnor. Ur ett brottsofferperspektiv är det viktigt att skyddspersoners rätt till skydd väger lika tungt som förbudspersoners rättigheter.

Problematiken med att förbudspersonen försöker få kontakt med skyddspersonen tas endast upp i förarbetena när det gäller ansökan och prövning av kontaktförbud, men de problem som identifieras där bör även kunna gälla i andra förfaranden. Åklagarens skyldighet att företräda skyddspersonen i förhandlingar om kontaktförbud ses som viktig för att inte utsätta skyddspersonen för mer lidande, men förbudspersonens möjlighet att använda rättsväsendet som kontaktmedel på andra sätt tas inte upp eller problematiseras. Det nämns inte alls ens som ett konstaterande att kontakt genom staten är undantaget från kontaktförbudet. Detta kan bero på att det verkar vara ett relativt nytt fenomen som inte fanns när lagen tillkom och de följande åren, men att det inte nämns alls i de senare lagstiftningsförfarandena är problematiskt. Möjligheten finns också att det är underförstått att kontakt genom rättsväsendet ska räknas in i uppenbart befogade kontakter som är tillåtna men då ställs frågan om enskilda åtal som görs i trakasserande syfte kan anses vara uppenbart befogade bara för att det går via staten.

Tingsrätter har i ett flertal domar ogillat enskilda åtal som gjorts i syfte att fortsätta trakassera skyddspersonen med hänvisning till att åtalen är uppenbart ogrundade. Således har de hittat en lösning på problemet som kan användas i praktiken. Dock löser inte detta problematiken helt då det kan ha hållits

inledande förhör och liknande, samt att de avkunnade domarna är kopplade till skyddspersonerna som tilltalade vilket kan leda till misstänksamhet och ryktesspridning även om de ogillas. Ett problem som kvarstår vid denna lösning är också de gångerna förbudspersonernas enskilda åtal inte kan avfärdas på detta vis och en stämning utfärdas. Då tvingas skyddspersonerna till en förhandling med förbudspersonen som intar åklagarrollen och eventuellt också en muntlig förberedelse innan.

En lösning skulle kunna vara att se över regleringen om enskilt åtal. Man skulle som Rampe föreslår kunna införa krav på sannolika skäl, men målen som skulle fångas upp genom detta är potentiellt samma mål som avfärdas som uppenbart ogrundade vilket gör denna typ av tillägg verkningslöst. Sannolika skäl kan också vara svårt för en enskild att förstå och göra det problematiskt för enskilda att veta när de kan väcka enskilt åtal eller inte, speciellt om det kombineras med en förhöjd ansökningsavgift vid felaktig bedömning.

Genom ett kontaktförbud avseende gemensam bostad görs betydande inskränkningar i förbudspersonens rättigheter till förmån för skyddspersonen. Detta väcker frågan om andra rättigheter kan inskränkas på likvärdigt sätt i andra sorters kontaktförbud.

En annan möjlighet är att kunna utfärda kontaktförbud som även gäller myndighetskontakt. Dessa kontaktförbud skulle kunna vara en upptrappning av skydd likt utvidgade och särskilt utvidgade kontaktförbud och hindra förbudspersonen från att kunna utföra vissa åtgärder mot skyddspersonen såsom enskilt åtal. Detta har dock en risk att bli problematiskt ur rättsäkerhetssynvinkel då det i praktiken skulle leda till att förbudspersoner inte skulle ha samma möjlighet att ta vara på sina rättigheter som gemene man. Det skulle potentiellt stå i strid med principen om att alla är lika inför lagen. Det skulle även vara problematiskt i fall av brott där enskilt åtal är primärt såsom ärekränkningensbrotten då förbudspersonen inte skulle kunna ha möjlighet att få upprättelse om hinder förelåg för enskilt åtal och allmänt åtal inte är aktuellt. Samtidigt skulle ett sådant förbud kunna hindra fler typer av kontaktsökande ge-

nom det offentliga och inte endast enskilt åtal och därmed inte riskera att förbudspersonerna hittar andra vägar att trakassera. Om denna lösning skulle övervägas skulle det då behöva innebära att åklagaren får primär åtalsrätt för de brott som förbudspersonen har primär åtalsrätt för och vill åtala skydds- personen för, detta för att inte göra förbudspersonen oförmögen att få upprät- telse.

Enskilt åtal kommer ifrån en lång historisk bakgrund och det bör enligt mig utredas om det faktiskt fyller en funktion i vårt moderna samhälle. Det argu- ment som framförts mest i doktrinen och förarbetena för att behålla möjlig- heten är kontrollfunktionen mot åklagaren. Denna borde enligt mig kunna uppfyllas med hjälp av överprövningsinstitutet, precis som att domar kan överklagas till högre rätt vid tveksamhet om deras riktighet. Möjligen skulle överprövningsförfarandet behöva fastställas i lag eller förordning för rättssä- kerhetens skull och en eventuell skyldighet att granska alla överprövningar skulle behöva införas. Detta skulle dock även kunna innebära en högre ar- betsbelastning för åklagarna. Vi har även JO som kan ta emot klagomål från enskilda och denna typ av förfarande används i många andra beslutsfattande myndigheter och borde därmed vara tillräckligt även för denna del av rättsvä- sendet. Det är även, som Heuman säger, svårt för den enskilda att avgöra om åklagaren har gjort en riktig juridisk bedömning då gemene man oftast saknar relevant kunskap. Därför passar det också bättre att kontrollfunktionen över- lämnas till de med juridisk kunskap såsom JO eller överordnad åklagare. Nor- ges avskaffning av enskilt åtal bygger på mycket sund argumentation och har vad jag har hittat inte lett till några rättssäkerhetsproblem. Precis som det skrivs i deras förarbete till avskaffningen är åtal ett stort maktmedel som borde utövas med försiktighet och inte kunna användas av enskilda. När en- skilt åtal är väckt har förbudspersonen möjlighet att yrka på användning av olika tvångsmedel vilket är en av de yttersta formerna av maktutövning från staten och bör inte stå till enskildas förfogande.

Upprättelsefunktionen är inte heller ett tillräckligt stort skäl för att behålla enskilt åtal då målsägande har svårt att vara objektiv och risk finns för att åtalet kommer drivas av illvillighet och vedergällningsbegär. En enskild har

inte heller samma möjlighet till utredning som en åklagare och därför är det svårt att uppnå en fällande dom.

Kontrollfunktionen under politiskt oroliga tider behöver inte bestå av enskilt åtal utan kan uppnås genom de överprövningsmöjligheter som finns och den externa granskningen från JO och media. De fall som skulle vara mest känsliga för påverkan skulle vara de fall som rör makthavarna och dessa är redan undantagna enskilt åtal och förväntas granskas adekvat genom överprövning och JO. Därmed borde mindre känsliga mål också kunna adekvat granskas genom dessa kontrollorgan och inte vara ett skäl för att enskilt åtal ska behållas.

Eventuell åtgärd skulle med fördel kunna kombineras med den senaste utredningens förslag om att rätten till sammanträde vid prövning av kontaktförbud ska förses med villkor så att uppenbart obehövligen sammanträden undviks och onödiga kontakter mellan skyddsperson och förbudsperson utesluts.

5.2 Slutsats

Ett kryphål i det skyddet som kontaktförbudslagstiftningen ämnar ge existerar i form av enskilt åtal och bör åtgärdas. De förslag som har tagits upp i uppsatsen skulle kunna vara aktuella, men en mer djupgående analys av konsekvenserna skulle behöva göras. Det mest aktuella förslaget är att avskaffa enskilt åtal då det inte medför samma rättssäkerhetsproblem som vissa andra förslag och inte heller står i konflikt med principen om allas likhet inför lagen. Enskilt åtal är en historisk kvarleva som med fördel kan utgå och för vägledning kan man studera Norge. Brottsofferperspektiv har beaktats i arbetet med kontaktförbud men det skulle behöva ges större utrymme i den stora helheten som är vårt rättssystem.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Propositioner

Prop. 1942:5 Förslag till ny Rättegångsbalk

Prop. 1981/82:41 om förundersökningsbegränsningar m. m.

Prop. 1987/88:137 om besöksförbud

Prop. 2002/03:70 Ytterligare åtgärder för att motverka våld i nära relationer

Prop. 2010/11:45 Förbättrat skydd mot stalking

Prop. 2017/18:81 Elektronisk övervakning av kontaktförbud

Prop. 2020/21:217 Skärpta straff för våld och andra kränkningar i nära relationer

Statens offentliga utredningar

SOU 1976:47 Färre brottmål

SOU 2013:17 Brottmålsprocessen

SOU 2024:13 En effektivare kontaktförbudslagstiftning - ett utökat skydd för utsatta personer

Övrigt

NJA II 1943:1 Den nya Rättegångsbalken

RåR 2013:1 Riksåklagarens riktlinjer om överprövning

Brottsförebyggande rådet, Konstaterade fall av dödligt våld: En granskning av anmält dödligt våld 2023, Stockholm, 2024

Norge

Prop. 146 L (2020–2021) Endringer i straffeprosessloven mv. (aktiv saksstyring mv.)

Danmark

Betænkning nr. 1563 Straffelovrådets betænkning om freds- og ærekrænkelser

Finland

Lag om rättegång i brottmål (689/1997)

Rättsfall

Svea hovrätt, dom 2017-08-18 i mål nr B 2776–17

Uppsala tingsrätt, dom 2023-05-26 i mål nr B 3996–23

Umeå tingsrätt, dom 2023-07-12 i mål nr B 1915–23

Litteratur

Bogdan, Michael: *Concise Introduction to Comparative Law*, Europa law Publishing, 2013

Ekelöf, Per Olof: *Rättegång – andra häftet*, 8:e upplagan, Stockholm: Nordstedts Juridik, 2002

Heuman, Lars: *Målsägande*, P.A. Nordstedt & Söners förlag, 1973

Kleineman, Jan 'Rättsdogmatisk metod' i: Nääv, Maria och Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, 2:2 upplagan, Lund: Studentlitteratur AB, 2019

Peczenik, Aleksander *Juridikens teori och metod*, Nordstedts Juridik, 1995

Sandgren, Claes, *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare: ämne, material, metod, argumentation och språk*, 5 upplagan, Stockholm: Nordstedts Juridik, 2021

Övrigt

Ibrahim, Hadeel och Moberg, Mimmi, 'Elva kvinnor misstänks ha mördats i år – stor manifestation i Linköping mot våldet', <www.svt.se/nyheter/lo-kalt/ost/elva-kvinnor-har-mordats-i-ar-stor-manifestation-i-linkoping-mot-valdet>, SVT, 3 maj 2024 (besökt 2024-05-21)

Hilmersson, Erik, 'De lämnade männen – då blev hela deras liv en rättsprocess', Göteborgsposten, 21 februari 2024

Larsson Rampe, Hanna, 'Inför krav på "sannolika skäl" för att stoppa mannens trakasserier', <www.gp.se/debatt/infor-krav-pa-sannolika-skal-for-att-stoppa-mannens-trakasserier.6ef5c305-26d3-467d-840d-eca128ed28a2>, Göteborgsposten, 30 mars 2024 (besökt 2024-05-21)